

Možnosti využitia vápenatej suspenzie (materiálu na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$) pri karbotermickej výrobe karbidu vápnika v EOP.

Marec 2012

Riešitelia:

1. doc. Ing. Jaroslav LEGEMZA, PhD. Jaroslav.Legemza@tuke.sk +421 55 602 3155
2. Ing. Róbert FINDORÁK, PhD. Robert.Findorak@tuke.sk +421 55 602 3155
3. Ing. Filip BAKAJ kmzz.hf@tuke.sk +421 55 602 3170

Cieľ projektu:

Cieľom projektu bolo na základe realizácie vysokoteplotných laboratórných experimentov, analýzy materiálov a materiálovo – tepelnej bilancie stanoviť možnosti využitia vápenatej suspenzie (materiálu na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$) pri karbotermickej výrobe karbidu vápnika v elektrickej oblúkovej peci (EOP) ako čiastočnej náhrady kusového vápna.

Realizované úlohy:

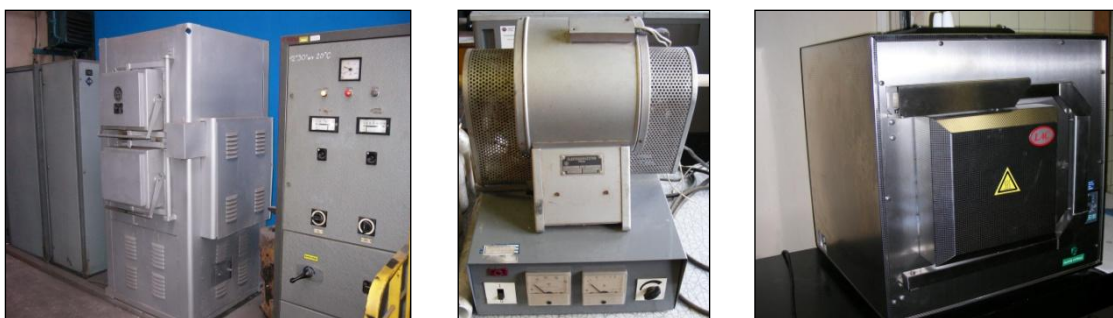
1. analýza chemických a fyzikálnych vlastností materiálu na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$,
2. termodynamické štúdium a realizácia materiálovo–tepelnej bilancie procesu dehydratácie a kalcinácie materiálu na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$,
3. realizácia DTA – diferencielnej termickej analýzy materiálu na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$ (vysušená vápenatá suspenzia),
4. dehydratácia a kalcinácia materiálu na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$,
5. analýza chemických a fyzikálnych vlastností produktu procesu dehydratácie a kalcinácie (materiálu na báze CaO).

Použité metodiky:

1. stanovenie chemického zloženia,
2. stanovenie fyzikálnych vlastností,
3. termická analýza simultánnou metódou (TG, DTA),
4. dehydratácia a kalcinácia materiálov na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$ v elektrickej odporovej peci,
5. termodynamické štúdium a realizácia materiálovo – tepelnej bilancie.

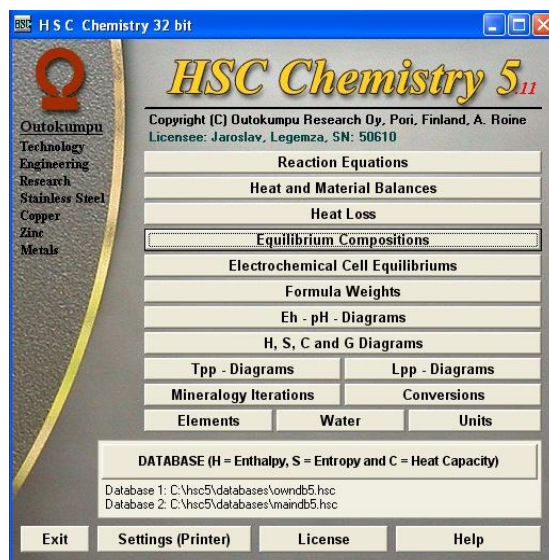
Hlavná metodika:

Dehydratácia a kalcinácia materiálov na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$ v elektrickej odporovej peci

Elektrické odporové pece na KMŽaZ HF TU v Košiciach

Termodynamické štúdium a realizácia materiálovo – tepelnej bilancie

Termodynamický program HSC CHEMISTRY 5.11

Výsledky:

V rámci chemickej analýzy vápenatej suspenzie bol zistený obsah Ca, Mg, Si, Al a Fe. Vápnik je vo forme hydroxidu vápenatého a uhličitanu vápenatého, horčík je vo forme hydroxidu horečnatého, ostatné prvky pravdepodobne vo forme oxidov. Z prepočtu vyplýva, že vápenatá suspenzia obsahuje majoritne 88,0% Ca(OH)_2 a 5,49% CaCO_3 . Obsah $\text{SiO}_2 = 1,11\%$, $\text{Al}_2\text{O}_3 = 1,06\%$, $\text{Fe}_2\text{O}_3 = 0,24\%$ a $S_{\text{CELK}} = 0,10\%$. Materiál je veľmi náchylný na vznik uhličitanovej väzby. Pri voľnom uložení analyzovaného materiálu na báze Ca(OH)_2 (napr. na skládke pri reálnych poveternostných podmienkach) môže prednostne CO_2 (g) zo vzduchu reagovať s určitou časťou Ca(OH)_2 za vzniku CaCO_3 . V analyzovanom materiáli bola zistená aj prítomnosť minoritných podielov Mn, K, Na, Cl a Ti (pravdepodobne v oxidickej forme) na úrovni cca 0,1 – 0,001%.

Z termodynamickej analýzy vyplýva, že v intervale teplôt cca 220 – 550°C dochádza k rozkladu Ca(OH)_2 za vzniku CaO a vodnej pary $\text{H}_2\text{O(g)}$. Aj keď v reálnych podmienkach rozklad čistého Ca(OH)_2 prebieha až od cca 500°C, prítomnosť prímiesí môže túto teplotu znížiť. Rozklad CaCO_3 prebieha v teplotnom intervale cca 600 - 800°C, aj v tomto prípade je disociačná teplota nižšia ako v prípade čistého uhličitanu vápenatého. Tento poznatok platí len v rámci termodynamického štúdia, v reálnej prevádzke je nutné počítať aj s kinetickými podmienkami dehydratácie a kalcinácie materiálu na báze Ca(OH)_2 . Obsah Fe_2O_3 , SiO_2 a Al_2O_3 sa vo vzdušnej atmosfére v procese ohrievania materiálu na báze Ca(OH)_2 nemení.

Z diferenciálnej termickej analýzy testovaného materiálu na báze Ca(OH)_2 boli zaznamenané dva výrazné hmotnostné úbytky, a to v teplotnom intervale 430-530°C (dochádza k rozkladu majoritnej zložky vzorky - Ca(OH)_2) a v teplotnom intervale 590-760°C, (dochádza k rozkladu CaCO_3). Toto konštatovanie je v súlade s chemickou analýzou testovaného materiálu, ako aj s poznatkami rozkladu čistých látok Ca(OH)_2 a CaCO_3 .

V laboratórnych podmienkach Katedry metalurgie železa a zlievarenstva HF TU v Košiciach boli dosiahnuté stupne konverzie materiálu na báze Ca(OH)_2 na úrovni 85 – 99% v závislosti na type použitého pecného zariadenia a množstva vzorky. Pre účely briketizácie produktu procesu dehydratácie a kalcinácie je možné spracovať aj väčšie množstvo materiálu (rádovo desiatky kilogramov).

Z chemickej analýzy produktu procesu dehydratácie a kalcinácie vyplýva, že produkt dehydratácie (teplota = 500°C) obsahuje 83,35% CaO a 7,74% CaCO_3 . Produkt dehydratácie a kalcinácie (teplota = 800°C) obsahuje 94,63% CaO . Produkt kalcinácie (teplota = 900°C) obsahuje 95,73% CaO ($\text{CaO} + \text{MgO} = 96,26\%$). Obsah prímiesí je nasledovný: $\text{SiO}_2 = 1,45\%$, $\text{Al}_2\text{O}_3 = 1,45\%$, $\text{Fe}_2\text{O}_3 = 0,29\%$. Vzhľadom na vyšší obsah nečistôt je možné uvažovať o využití produktu procesu

---

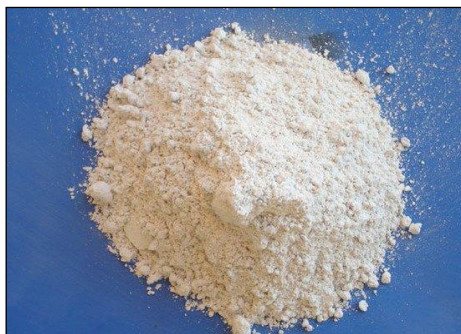
dehydratácie a kalcinácie pri karbotermickej výrobe karbidu vápnika v elektrickej oblúkovej peci (EOP) ako len čiastočnej náhrady kusového vápna.

Z materiálovo – tepelnej bilancie procesu sušenia materiálu na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$ vyplýva, že na odstránenie 73% voľnej vody z 1 kg materiálu na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$ je potrebné dodať 1,91 MJ tepla.

Z materiálovo – tepelnej bilancie procesu dehydratácie materiálu na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$ vyplýva, že na rozklad 1 kg materiálu s obsahom 88,0% $\text{Ca}(\text{OH})_2$ a 5,49% CaCO_3 je potrebné dodať 1,97 MJ tepla. V prípade prepočtu potrebného dodaného tepla na vznik 1 kg CaO zo vstupného materiálu je nutné dodané teplo zvýšiť na 2,95 MJ/kg (realizované pre teplotu 600°C).

Z materiálovo – tepelnej bilancie procesu dehydratácie a kalcinácie materiálu na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$ vyplýva, že na rozklad 1 kg materiálu s obsahom 88,0% $\text{Ca}(\text{OH})_2$ a 5,49% CaCO_3 je potrebné dodať 2,43 MJ tepla. V prípade prepočtu potrebného dodaného tepla na vznik 1 kg CaO zo vstupného materiálu je nutné dodané teplo zvýšiť na 3,49 MJ/kg (realizované pre teplotu 900°C).

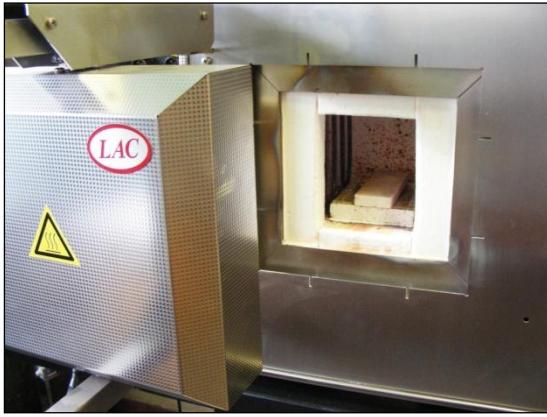
Obrazová príloha:

Obr. 1 Vápenatá suspenzia na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$

Obr. 2 Marshova pec a lodičky s materiálom na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$

Obr. 3 Komorová odporová pec a téglíky s materiálom na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$

a) materiál na báze $\text{Ca}(\text{OH})_2$

b) materiál na báze CaO

Obr. 4 Analyzované materiály
